

TÉT SZAKDIPLOMATA BESZÁMOLÓ

2018.

OROSZ FÖDERÁCIÓ

2018. 06. 15.

Készítette: Ács Arnold Bence

2018. évi Tét attaséi beszámoló – Moszkva

1. OROSZORSZÁG TUDOMÁNPOLITIKÁJÁNAK AKTUALITÁSAI

2018. május 7-én negyedik alkalommal iktatták be Vlagyimir Putyin orosz elnököt. A beiktatása napján aláírt "Oroszország 2024-ig szóló legfőbb fejlesztési irányvonalait meghatározó rendelet a nemzeti célokról és stratégiai feladatokról", amely 12 nemzeti célkitűzése között említi az oktatást, a tudományt, a digitális gazdaságot és a KKV-k elterjesztését, fejlesztését. A rendelet szerint

- Felsőoktatás terén: 2024-ig az orosz közoktatást a világ 10 legjobbjá közé kell emelni, kiemelt figyelmet fordítva az oktatásban a "technológia" területre.
- Legalább a kétszeresére emelni a felsőoktatásban és a kutatóintézetekben tanuló/dolgozó külföldiek számát
- Tudomány terén: a K+F által elért eredmények terén Oroszország a világ 5 legjobb állama közé kell kerüljön, jelentősen emelni kell a K+F ráfordítást a GDP arányában, ehhez matematikai és génkutató-központokat kell létrehozni, megújítani a ma már létező kutatóintézetek eszközállományának legalább a felét
- KKV fejlesztés terén: 25 millióra kell emelni a szektorban dolgozók számát

A fejlesztési irányvonalak pontos kidolgozása 2018. október 1-ig kell megtörténjen, az egyes irányvonalak költségvetéséről még nincs információ. A jelen rendeletben látható cél a felsőoktatás és a kutatás-fejlesztés-innováció összekapcsolása. Az elnök ezen, "májusi rendeletek" néven elhíresült rendelete nagyon hasonlít egy még 2012-ben kiadotthoz, amit azonban a katonai célok kivételével nem sikerült megvalósítani.

A kormányalakításra az elnök ezúttal is Dmitrij Medvegyevet kérte fel, aki a fentiek alapján új struktúrában képzelte el az oktatás és a tudomány kérdéskörének kezelését. Ennek érdekében a szakterület teljes átalakítása megkezdődött, a személycserékkel is járó folyamat várhatóan ez év végéig zárul le.

A 2004-ben létrejött Oktatási és Tudományos Minisztérium megszűnt, feladatait 2018. májusától két új minisztérium vette át: a Művelődésügyi Minisztérium – a korábbi miniszter, Olga Jurevna Vasziljeva irányításával – és a Tudományos és Felsőoktatási Minisztérium, aminek vezetésére a fiatal, 1976-os születésű pénzügyi szakon végzett politikust kérték fel, aki annak létrejötte óta vezette a Tudományos Szervezetek Központi Ügynökségét, a FANO-t.

A FANO-t (Федеральное агентство научных организаций, ФАНО) 2013 őszén hozták létre azzal a céllal, hogy átvegye az Orosz Tudományos Akadémia és más intézetek vagyonaának kezelését. A kutatóintézeteket és az ehhez tartozó ingatlan- és ingó vagyontárgyakat az Orosz Tudományos Akadémia nem tudta kellően átlátni és hatékonyan működtetni, az orosz vezetés ezért döntött úgy, hogy elválasztja a fenntartási, üzemeltetési feladatokat a tudományos tevékenységtől. Ezzel egyidőben összevonták vagy szakminisztériumi irányítás alá helyezték a korábbi hat tudományos Akadémiát. Az új struktúrában megmaradt az Orosz Tudományos Akadémia önállósága, azonban vagyontárgyaival együtt korábbi költségvetésének közel 90%-át is elvesztette, azt a FANO kapta meg.

A most megalakult Medvegyev-kormány 2018. május 30-i rendelete alapján megszűnik a FANO, jogutódja maga a Tudományos és Felsőoktatási és Minisztérium. A FANO 2018. december 31-ig tartó felszámolására a korábbi helyettes vezetőt, Bril Denisz Valerevicot jelölték ki. Bár korábban sok bírálat érte a FANO-t, mint a források felett rendelkező központi szervet, de meg nem erősített hírek szerint a beolvasást követően is 2013-as felépítéséhez hasonló szerkezet és működés marad. Ezt az elképzelést igazolhatja maga a vezető személye is. A FANO működésére a költségvetés a 2018-as évben 104,6 milliárd rubelt (452 milliárd Ft) biztosít, 2017-ben ez 74,6 milliárd rubel volt.

A 2014-es átalakítások kárvallottja az Orosz Tudományos Akadémia (Российская академия наук, РАН) volt, mivel nem csak költségvetését, de a kutatóintézetek feletti kontrollját is elvesztette. A tudós testület elnökének megválasztása körül 2017 márciusában mindhárom jelölt visszalépésével járó botrány alakult ki, aminek eredményeként a választást 2017 szeptemberére halasztották. Szeptember 26-án a botrányban nem érintett Szergejev Alekszander Mihajlovics fizikust választották a РАН elnökévé. – Az orosz tudománypolitika jelenlegi átalakításával kapcsolatban a РАН-t nem kérdezték meg, aminek az elnök keserű hangvétellű interjújában hangot is adott. A РАН elnöksége ezzel egyidőben az orosz elnöktől levélben kéri, hogy az újonnan létrejött Tudományos és Felsőoktatási Minisztérium és a РАН kapcsolatát ugyanúgy törvényben szabályozzák, ahogy az anno a FANO esetében is történt. – Bár összességében a tudományra 2018-ban 50 milliárd rubellel (~216 milliárd Ft) több jutott az előző évinél, más szervekkel ellentétben a РАН kormányzati támogatását nem növelték, hanem az előző évi 4 milliárd rubelhez (~17,3 milliárd Ft) képest 57 millió rubellel (~246 millió Ft) csökkentették 2018-ban.

Személycserék történtek, illetve várhatóak a vezető állami kutatóintézetek és innovatív technológiai cégek élén is. A már végbement személycserék közül ki kell emelni, hogy a korábbi miniszterelnök-helyettes, Dmitrij Rogozin az orosz úrügynökség, a RoszKozmosz vezetője lett, és az ügynökséghez tartozó szervezetekben szintén átszervezésbe kezdett.

Az új rendszerben közvetlenül a kormány alá rendelt tudományos, oktatási – és kutatóintézetek:

- Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetem
- Gazdasági Főiskola – Állami Kutatóegyetem
- Szentpétervári Állami Egyetem
- Államháztartási és Közszolgálati Akadémia (elnök alá rendelt)
- Kurcsatov Intézet (Fizikai Kutatóintézet)
- Zsukov Kutatóközpont
- C. C. Alekszejev Magánjogi Oktatási és Kutatóközpont (elnök alá rendelt)

Az állami K+F támogatás más forráselosztói:

- *Orosz Tudományos Alap* (Российский научный фонд): feladata az alapkutatások szervezési és finanszírozási támogatása, vezető kutatók képzése és kutatócsoportok szervezése. A költségvetésből 2017-ben ~18 milliárd rubel forrás biztosítva.
- *Orosz Alapkutatási Alap* (Российский Фонд Фундаментальных Исследований): feladata a pályázat útján kiválasztani a legjobb tudományos projekteket, ezt követően a projekt nyomán követőse és támogatása. A költségvetésből 2017-ben ~11 milliárd rubel biztosítva.
- *Innovációs Együttműködési Alap* (Фонд содействия инновациям) egy kormányzati nonprofit-szervezet. Feladata a kormányzat mindenkorai tudományos-technológiai irányvonalának megvalósítása, támogatói eszközök kiépítése és fenntartása,

közreműködés tudományos-technológiai munkahelyek létrejöttében. A költségvetésből 2017-ben ~5 milliárd rubel biztosítva, egyéb források pl. tanácsadói és szakértői tevékenységből a versenyszférából folynak be.

2. OROSZ K+F IRÁNYOK, IPAR ÉS INNOVÁCIÓS POLITIKA

A legnagyobb K+F beruházó továbbra is az orosz állam, állami intézményeken és cégeken keresztül. Az összes K+F forrás 68%-át állami vagy költségvetési szerv által folyósítja, csak 28,1%-a érkezett a magánszférából, 2,7%-a külföldi forrásból és 1,6% orosz NGO-któl (2016-os adat). Ezzel egybehangzó Vjacseszláv Nyikonovnak, az Állami Duma Oktatási Bizottsága elnökének 2018. május 31-én a Lomonoszov Egyetemen elhangzott kritikus előadása, szerint a K+F források 70%-át továbbra is az állam adja. A kutatások jelenleg kutatóintézetekben zajlanak, ezt be kell hozni az egyetemekre, mivel jelenleg a kutató-képzésre alkalmas szakokon végzőknek csak 1%-a lesz valóban kutató vagy tudományos munkatárs, miközben 1991 óta 1,7 milliőről 0,7 millióra csökkent az orosz kutatók száma.

Ezt célozza a Putyin elnök utasítására 2012-ben létrejött 5top100 program, aminek célja, hogy a világ három vezető egyetemi ranglistáján (ezek: *Quacquarelli Symonds*, *Times Higher Education*, *Academic Ranking of World Universities*) az első 100 egyetem között 5 orosz felsőoktatási intézmény legyen. A programban 21 orosz egyetem vesz részt. Ehhez kapcsolódóan, az oktatás színvonalának növelése céljából 2018 elején megfelezték az akkreditált orosz felsőoktatási intézmények számát, így jelenleg 1053 magán és állami felsőoktatási intézmény működik Oroszországban.

Jellemző, hogy az előregedő tudós- és kutatói társadalom nem gondolkodik spin-offban, eredményeik gyakorlati felhasználásában, ugyanakkor az egyetemek számára sokszor ma sem kellően hozzáférhető a kutatóintézetek korábban zárt világa. Történelmi okokra visszavezethetően a térségben a megelőző évtizedekre, évszázadra nem jellemző vállalkozói kultúra továbbra is szélsőséges, összességében gyerekcipőben jár:

- A vállalkozók szeretnek a biztos piacra bejáratott terméket eladni, ezért ritkán vállalnak kockázatot a termék vagy innováció terén.
- A kevés számú alulról építkező technológiai cég is az államra, mint biztos megrendelőre tekint, ezért olyan irányba végez K+F tevékenységet, amelynek eredményére az állam biztos vevő (védelmi ipar, orvosi eszközök, mérőműszerek, szenzorok). Ez akadályozza a nemzetközi piacra is exportálható és/vagy piacképes termékek létrejöttét.
- Olykor az exportképes termékeket sem lehet vagy érdemes eltávolítani az államtól.

Az elmúlt közel egy évtizedben Oroszország jelentős fejlesztéseket eszközölt a startup kultúra és az innováció felvirágoztatása érdekében, számos ipari- és innovatív park épült (pl. Innopolis Kazany, Szkolkovo), létesültek egyetemi spin-offokat támogató és államhoz köthető kockázati tőkealapok. Jelenleg éppen a RoszAtom hoz létre 3 milliárd rubeles (~13,3 milliárd Ft) kockázati tőkealapot StartUp-ok támogatása számára. Ezen eszközök jelentős része kihasználatlan marad, ugyanis a tapasztalat szerint a probléma nem ezek, hanem a humán erőforrás hiánya. Nincs kellő számú olyan vállalkozó szellemiségben gondolkodó fiatal, vagy inkább fiatalokból álló csoport, aki egyrészt rendelkezik megfelelő tudással, innovatív ötlettel, másrészt képes annak megvalósítására és mindezt Oroszországban képzeli megvalósítani. E három összetevő hiányzik a mai orosz fiatalokból, amit a tudománypolitika jelen átalakítása hivatott orvosolni.

A kevés jó példák egyikeként továbbra is a Moszkva elővárosában található startup inkubátor Szkolkovói Innovációs Központot lehet említeni, habár egyesek szerint az állam által támogatott startup-okat végül nyugati (amerikai) befektetők környékezik meg és viszik külföldre. Szibériában szintén mérhető a Novoszibirszki Állami Egyetem és a PAH helyi Akadém Gorodok együttműködésének eredménye, ami a helyi innovatív kisvállalkozásokban és az egyetem eredményeiben jelentkezik. Az Orosz Tudományos Akadémia (és FANO) alá tartozó novoszibirszki Akadém Gorodok (akadémia-városka), korábban zárt város volt kutató tudósok és családjuk számára, kutatóintézetekkel, amelyek ma is működnek, illetve jelenleg is zajlik a terület modernizációja.

A fiatal vállalkozók és az állam együttműködésére két példa a Pável Durov és a Yandex esete. Pável Durov fiatal orosz IT vállalkozó a felhasználók adatainak megosztása terén kevésbé törekedett az orosz állam szerveivel való együttműködésre, így az általa alapított vKontakte közösségi oldalt elvesztette, ám a szintén általa alapított, a Brit Virgin szigeteken bejegyzett Telegram üzenetküldő szolgáltatást hónapok óta hiába próbálja blokkolni Oroszország területén az illetékes hatóság. Ugyanakkor az 1997-ben létrehozott Yandex gyakorlatilag a Google történetét és szolgáltatásait ültette át a poszt-szovjet térségre, sok esetben előremutatóbb megoldásokat használva, mint az 1998-ban alapított amerikai techóriás. Mára gyakorlatilag elképzelhetetlenek az orosz hétköznapok a Yandex szolgáltatásai, Smart City megoldásai nélkül, amelyeket az állami és önkormányzati szervek is használnak.

A Smart City megoldások elterjedése terén Oroszországot a szigetszerűség jellemzi, nem áll rendelkezésre egységesen kidolgozott és elfogadott koncepció. Ettől függetlenül egyes Smart City-hez köthető elemek - az olcsó és a földrajzi közelség miatt is könnyebben elérhető kínai eszközöknek köszönhetően – már egész korán, több, mint egy évtizede megjelentek (pl. LED-es forgalomirányító lámpák, különféle szenzorok, stb). Ugyanakkor a fővárosban és nagyvárosokban gyakorlatilag egyeduralmú az okostelefonon keresztüli taxirendelés, az évtized első felében bevezetésre került Moszkvában a tömegközlekedési jegyet helyettesítő, érintéssel működő egységes kártya, amellyel a város közkedvelt bérelhető kerékpárjait is lehet használni. Az utóbbi évben rohamosan terjed a szintén egységes autómegosztó rendszer. Elmondható, hogy ezek a festésükben eltérő autók percenként fordulnak elő a moszkvai forgalomban, mára megszokott látványt nyújtanak.

Az Ipari K+F terén ki kell emelni az önvezető járművek fejlesztésében rejlő potenciált. Habár Oroszország számos autógyárral rendelkezik, ezek többsége licenz alapján gyárt személygépjárműveket és/vagy nincs számottevő orosz tulajdonosi háttér mögötte, így a kutatás-fejlesztés sem az országban zajlik.

Kivétel ez alól a GAZ (egykori Gorkij AvtoZavod), amely jelentős átszervezés útján az elmúlt években bekebelezte az orosz haszongépjármű gyárat (Ural teherautók, LIAZ és PAZ autóbusz-gyárak) és most ér végére a modellek közötti új rend kialakításának. A cégcsoport elsősorban az autóbusz- és kishaszongépjármű-gyártásra összpontosít, az egykori Volga személyautók gyártóseit többek között a Volkswagen-csoport hasznosítja. Az összevonás és portfólió tisztítás eredménye biztatónak tűnik. (Beszédes, hogy furgonjuk legújabb változatát rövid ideig a „*Mindent lecseréltünk benne*” szlogennel reklámozták.) Autóbuszaikkal és majd VW-motorral szerelt kishaszon-járműveikkel tervezik az európai piacra való visszatérést. A cégcsoport várhatóan aktívabb kutatás-fejlesztésbe kezd az önvezető járművek terén a közeljövőben.

Másik kivétel a mai Tatár Köztársaságban található KAMAZ autógyár, ami az 1970-es évek végétől állít elő teherautókat, nehéz haszongépjárműveket. Világszerte ismerté tette a céget

többek között a Dakar-rallykon való sorozatos sikeres szereplésük. A cég büszke arra, hogy a valaha gyártott KAMAZ teherautók 70%-a még ma is forgalomban van. Az utóbbi évtizedben a gyár önálló kutatás-fejlesztésbe kezdett az önvezető járművek terén, csak a 2018-as évben 450 millió rubelt (~2 milliárd forintot) szánnak erre. A 2018 szeptember-október környékén piacra kerülő tehergépjárművek már rendelkeznek majd az önvezetéshez szükséges résztechnológiákkal (tolatást, parkolást könnyítő technológiák, radar rendszerek), így harmadik generációs technológiának tekinthetők, cél azonban az ötödik generációs technológia elérése az automatizálás terén. A KAMAZ a 2018-as Futball világbajnokság idejére futurisztikus megjelenésű önvezető autóbust mutatott be, amely eredetileg a kazanyi helyszínnek között szállította volna a VB-re érkezőket, azonban ezt a FIFA nem engedélyezte, ezért jelenleg 15 km/h sebességgel, zárt pályán közlekedik a kazanyi stadion környékén. A KAMAZ autógyár a 2015-ös évet leszámítva minden évben nyereséggel zárt az elmúlt években, 2017-ben 3,5 milliárd rubel (~15,5 milliárd Ft) tiszta haszon realizálódott a cégnél, miközben a ~ 38 000 dolgozó bérét 5%-kal emelték.

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium most készít egy törvénytervezetet, amely engedélyezné az önvezető gépjárművek nem csupán tesztelését Oroszországban, de előkészítené a jövőbeni használatuknak kérdéseit is.

3. KÉTOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉS

Magyarország és Oroszország kétoldalú kapcsolataiban tudománydiplomáciai téren is mérhető előrelépés tapasztalható, amely leginkább a Tét pályázat újbóli kiírásában, a felsőoktatási ösztöndíjprogramra jelentkezők számának növekedésében és a két országban működő intézmények közötti, alulról építkező kapcsolatokban mutatkozik meg.

2017 augusztusában magyar részről a NKFIH és orosz részről az Oktatási és Tudományos Minisztérium által kiírásra került a "Magyar-orosz ipari kutatási-fejlesztési együttműködési pályázat". A több év kihagyással ismét életre hívott pályázat célja a magyar-orosz együttműködésben folyó ipari K+F projektek támogatása. A pályázat keretösszege a magyar és az orosz oldalon is cc. 500 000 eurónak, tehát összesen cc. 1 millió eurónak megfelelő nemzeti valuta. A pályázat sikeres, a bíráló bizottság három, magyar-orosz anyagtudományi, nanoszenzor alkalmazási és orvosi (rákkutatás) témájú kutatási projekt támogatása mellett döntött.

Az elmúlt 12 hónapban a következő tudománydiplomáciával összefüggő események, látogatások zajlottak:

- 2017. július 18: Orosz Űrügynökség meghívására informális találkozó Horvai Ferenc, az NFM űrkutatási szakreferense és a RoszKozmosz az munkatársai között a MAKS repülési- és űrkutatási szakkiállítás keretében. A RoszKozmosz biztosította magyar partnerét, hogy hazánk továbbra is kedvezményes áron juttathat az űrbe cubesat-okat, azaz olyan miniatűr műholdakat, amik alapvetően űrkutatási célokat szolgálnak.
- 2017. szeptember 20-27: A Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja és a Kecskeméti Katona József Múzeum munkatársai a GULAG emlékévk keretében az elhurcolt polgári lakosság sírhelyeinek GPS koordinátáit rögzítették nyolc oroszországi helyszínen a moszkvai tudományos és technológiai szakdiplomata közreműködésével.
- 2017. október 14-22: Közel 100 magyar fiatal részvétele a World Festival of Youth and Students (Világifjúsági Találkozó) rendezvényen Szocsiban és hét másik orosz városban. Kiemelt téma a felsőoktatás és a technológia kapcsolata volt.

- 2017. november 8-án, a Magyar Tudomány Napja alkalmából a Moszkvai Magyar Kulturális Intézetben az Országház építésztörténetét bemutató „Magyar Parlament” című és Gróf Széchenyi István életpályáját bemutató „Víziből tettek” című kiállítás nyílt meg. A kiállítás látogatóit Ács Arnold tudományos és technológiai szakdiplomata köszöntötte.
- 2017. november 26-29: Fichtinger Gyula, az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) főigazgatójának látogatása a dubnai Egyesített Atomkutató Intézetben (JINR), az intézet meghívására kapcsolatépítés céljából.
- 2017. november 27-dec. 1: Az MTA ATOMKI vezetőségének (Dombrádi Zsolt igazgató és Molnár József műszaki igazgatóhelyettes) és Nagy Dénes Lajos professzor részvétele a dubnai Egyesített Atomkutató Intézet "menedzserképző" szemináriumán.
- 2017. december 3-9: A Tempus Közalapítvány delegációja a Stipendium Hungaricum ösztöndíjat népszerűsítő útja Moszkvában, Szentpéterváron, Petrozavodszkban és Kazanyban.
- 2017. december 19-22: Farkas Bertalan miniszteri biztos látogatása.
- 2018. március 20-án az OAH meghívására dubnai küldöttség érkezett Budapestre, hogy a Wigner Fizikai Kutatóközpont és az MTA ATOMKI munkatársaival közös tudományos találkozón egyeztessenek az együttműködés lehetőségéről. Ugyanekkor a dubnai küldöttséget fogadta Dr. Mészáros György, a Paks II Zrt Igazgatóságának elnöke, akinek a küldöttség egy prezentáció keretében bemutatta az Egyesített Atomkutató Intézetet.
- 2018. április 10-14: Farkas Bertalan moszkvai látogatása az űrhajósok napja alkalmából. Magyarország első űrhajója a moszkvai világkiállítási helyszín, a VDNH területén lévő felújított űrhajózási múzeumcsarnok megnyitóján vett részt.
- 2018. május 30 - július 2: Prof. Patyi András a Nemzeti Közszolgálati Egyetem rektora és OVB elnök, és Prof. Kis Norbert NKE dékánjának látogatása a Lomonoszov Egyetem (MGU) és a Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (GMIMO) meghívására. A rektor úr nyitóelőadást tartott a Lomonoszov Egyetem Államigazgatási Kara által rendezett "Államigazgatás az Orosz Föderációban" konferencia az Oroszország és Európa stratégiai kérdéseit tárgyaló plenáris ülésén, másnap az NKE ÁKK dékánja a konferencia kutatói kerekasztal-beszélgetésének főelőadója volt. A Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (MGIMO egyetem) rektora pedig, Prof. Anatolij Torkunov az elmúlt két év tapasztalatai alapján az NKE-vel közös mesterképzés fejlesztését indítványozta.

A két ország okleveleit kölcsönösen elismerő "Ekvivalencia" Egyezmény tekintetében két év tárgyalási szakaszt zárt le az orosz Oktatási és Tudományos Minisztérium és a magyar Ekvivalencia Bizottság 2018 februárjában. a *"Egyezmény Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya között a Magyarországon és az Oroszországi Föderációban kiállított, államilag elismert bizonyítványok és oklevelek, továbbá a tudományos fokozatot tanúsító okiratok kölcsönös elismeréséről"* két év tárgyalási szakaszt követően végleges formát öntött és a két ország szakminisztériumai által elfogadásra vár.

2017 végén lejárt a két ország között még 2015-ben, magyar részről Dr. Palkovics László akkor felsőoktatásért felelős államtitkár által aláírt felsőoktatási együttműködési megállapodás, amely többek között szabályozta a 200-200 fős ösztöndíjas hallgatói cseréket. A megállapodásban foglaltaktól az orosz fél rendszeresen eltért, és annak lejárátát követően a magyar fél által kezdeményezett új szövegtervezetet sem fogadta el. Az orosz fél véleménye szerint teljesen új megállapodásra van szükség, illetve, hogy az felsőoktatási cserék a megállapodás nélkül is

működőképesek. A most létrejövő Tudományos és Felsőoktatási Minisztérium – valószínűsíthetően az átrendezések miatt – még nem tett javaslatot az új megállapodásra, bár fenti álláspontjuk alapján lehetséges, hogy ez később sem történik meg.

Oroszország a 2018/2019-es tanévben 35 helyet biztosít magyar hallgatók és oktatók számára. Magyarország ugyanekkor 200 helyet biztosít az orosz hallgatók és oktatók számára hasonló feltételekkel.

Az 2017/2018 tanévre 19 magyar hallgató és tanár jelentkezett oroszországi képzési helyekre, közülük 16 jelentkező részesült ösztöndíjban. A 2018/2019-es tanévre a negyvenet meghaladó magyar pályázó közül a Tempus Közalapítvány 39 személyt jelölt az oroszországi képzési helyekre, ez 4 fővel több, mint amit az orosz fél Magyarország számára biztosít. Nagykövetségünk kérvényezte a kvóta emelését az orosz félnél. A magyar jelentkezők csekély növekedése annak ellenére biztató lehet, hogy az orosz fél Magyarországon oroszországi ösztöndíjakat népszerűsítő, ismertető tevékenységet nem végez.

A Tempus Közalapítvány és külképviseletek önállóan is a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogramot népszerűsítő tevékenységet végeznek Oroszországban. A Magyar Állam által biztosított 200 ösztöndíjas helyre a tavalyi 2017/2018-as tanévre 230 orosz hallgató, az idei 2018/2019-es tanévre már 412 hallgató pályázott, közülük az orosz szakminisztérium 240 jelölt nevét küldte meg a Tempus Közalapítványnak.

Ezzel egyidőben fellendülőben vannak az intézményi felsőoktatási együttműködések, kétoldalú hallgatói és oktatói cserék is, amelyek alulról szerveződve, sokszor közös Erasmus és Erasmus+ pályázatok támogatásával jönnek létre. Tekintettel az Erasmus programok és a felsőoktatási együttműködések jellegére, ezekre a nagykövetségnek nincs közvetlen rálátása (ahogy korábban sem volt), mégis egyre több hír érkezik ilyen együttműködésekről. Nagykövetségünket a budapesti Állatorvosi Egyetem kereste meg azon szándékával, hogy oroszországi partnerintézményt keres, tavasszal a moszkvai Timirjavez Egyetem oktatói vettek részt egy hetes gyakorlaton a gödöllői Szent István Egyetemen, az NKE rektorának május végi látogatásával párhuzamosan, de attól függetlenül a Lomonoszov Egyetem Államigazgatási Karának félévén két NKE-s hallgató vett részt, ugyanakkor két NKE-s vendégtanár továbbképzést tartott az orosz Kar oktatói számára.

Nagykövetségünk mindig örömmel értesül az ilyen látogatásokról és lehetőségeihez mérten segít a látogatás elkészítésében, lebonyolításában.

2018 júniusában ér véget a Moszkvai Atomkutató Egyetem 2016 szeptemberében első alkalommal meghirdetett angol nyelvű „Nuclear Physics and Technology” mester szakja. A szaknak a Paks II beruházással összefüggésben van jelentősége, a szakon két magyar hallgató is végzett. Javasolt lehet a végzett hallgatókkal való hazai konzultáció, tapasztalat-szerzés, illetve a később érkező magyar hallgatók előzetes orosz nyelvi felkészítése, elkerülendő az angol nyelven frissen indult szak gyermekbetegségeit.

Az elmúlt időszakban a moszkvai Lomonoszov Egyetem Magyar tanszékére és az izsevszki Udmurt Állami Egyetem Magyar tanszékére került kinevezésre új magyar vendégtanár, magyar nyelvi lektor.

4. MULTILATERÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ADOTT RELÁCIÓBAN

Az EU-Oroszország Társult Tudományos és Technológiai Együtműködés Bizottsága 2017 nyarán Brüsszelben három fő együtműködési irányvonalat határozott meg:

- Egészségügy: fertőzések kutatása terén (HIV, TB, Hepatitis C),
- Polgári repüléssel összefüggő kutatások: Biztonságosabb és környezetbarátabb légi közlekedés
- Mega-kutatóintézetek: Cremlin konzorcium

Konkrét Horizon 2020 keretében megvalósuló együtműködés a CREMLIN konzorcium annak [19 tagjával](#), közöttük számos európai egyetem, laboratórium vagy nemzetközi státuszt élvező szervezettel. A CREMLIN célja, hogy erősítse az európai és orosz kutatóintézetek és kutatói infrastruktúrák közötti együtműködést, növelje az átjárhatóságot, ideértve mind az infrastruktúrák hozzáférhetőségét éppúgy, mint a tudományos eredmények megosztását.

Általánosságban elmondható, hogy Oroszország 2014-2020 közötti kutatási és fejlesztési prioritásaihoz a Horizon 2020 program a nanotechnológia, a biotechnológia, a fejlett anyagok, és széles körben a fenntarthatóságot (környezet- és klímavédelem, fenntartható városok, megújuló és zöld energia, gyógyszeripar) érintő fejlesztési irányai illeszkednek.

Az EU és Oroszország közötti együtműködésben szintén meg kell említeni az ERA.NET RUS Plus programot, ami egy 15 ország 24 (az adott ország szakminisztériuma által kijelölt) tudományos szervezetéből álló konzorciuma. Ezen szervezetek képesek finanszírozni kutatásokat és azokkal összefüggő kiadásokat. A konzorciumnak Ausztria, Belgium, Bulgária, Észtország, Finnország, Németország, Görögország, Lettország, Moldova, Románia, Szerbia, Szlovákia, Svájc, Törökország és Oroszország a tagja, működését a német DLR Project Management Ügynökség koordinálja. A hálózat lehetőséget biztosít tudományos- kutatási- és innovációs projektek megvalósítására, legyen az bármilyen tudományterületen. Magyar tagja nincs a hálózatnak.

5. A JÖVŐRE VONATKOZÓ TERVEK, JAVASLATOK

A Semmelweis emlékévként keretében Dr. Rosivall László professzor, a Semmelweis Emlékbizottság elnökének kezdeményezésére nagykövetségünk jelenleg is méltó helyszínt keres egy moszkvai Semmelweis mellszobor felállítására. A Moszkva megyei Szülészeti és Nőgyógyászati Intézet kedvezően fogadta a szoborállítással kapcsolatos megkeresést, azonban a kültéri szoborállításhoz a helyi városképi és építészeti hatóság engedélye kell, amely jelenleg még nem áll rendelkezésre.

A jövőben javasolt a két ország felsőoktatási ösztöndíj programjaiban lévő viszonyosság megtalálása. Amíg Magyarország évente 200 új orosz hallgatót fogad a magyar állam által finanszírozott helyekre a felsőoktatásban, és ezen hallgatók számára ösztöndíjat biztosít, addig Oroszország bevallottan nem törekszik az egyensúlyra, magyar hallgatókat az orosz állam által finanszírozott helyekre szigorú válogatás útján, tízes nagyságrendben fogad. Ugyanakkor az orosz fél a felsőoktatási intézetek közötti kétoldalú együtműködési megállapodások keretében, saját erőből megvalósuló csereprogramokat preferálja. Az ilyen kapcsolatok fejlődésben vannak a két ország intézményei között, ez a fejlődés az intézmények mellett az orosz állam célkitűzéseit is szolgálja.